

København, den 27. juni 2014

**Sagsnr. 2013 - 3301/LSK
6. advokatreds**

K E N D E L S E

Sagens parter:

I denne sag har klager klaget over Advokatfirma A, Aarhus C.

Sagens tema:

Klager har klaget over Advokatfirma A's salær i forbindelse med en bodelingssag, hvor hun var repræsenteret dels af advokat B dels af advokat C, der begge efterfølgende er ophørt med at arbejde hos Advokatfirma A.

Datoen for klagen:

Klagen er modtaget i Advokatnævnet den 24. oktober 2013.

Sagsfremstilling:

Den 14. januar 2009 blev klager og ægtefællen separeret.

Klager kontaktede ultimo februar 2009 advokat B for at få bistand til bodelingssagen, da klager ikke var enig med sin mand i, at der var indgået en endelig bodelingsaftale. Hun var endvidere af den opfattelse, at en personskadeerstatning, hun havde fået som følge af en arbejdsskade, skulle holdes uden for bodelingen.

Advokat B sendte den 27. februar 2009 en ordrebekræftelse til klager med oplysning om, at sagen ville blive afregnet efter tidsforbrug til en timetakst på 2.200 kr. ekskl. moms. Det blev ligeledes oplyst, at det ikke var muligt at skønne salæret for arbejdet med sagen, men at der løbende ville blive oplyst om tidsforbrug og eventuelt a conto afregnet. Advokat B oplyste endvidere, at en bodelingssag typisk kostede 30.000-50.000 kr.

Den 21. april 2009 sendte advokat B den første a conto faktura på 4.125 kr. inkl. moms for 1 ½ times arbejde, herunder oprettelse og journalisering af sagen, gennemgang af opgørelse fra et forsikringsselskab, korrespondance, herunder e-mailkorrespondance, og telefoniske drøftelser.

Ægtefællen skiftede advokat i juli 2009, hvilket ifølge advokat B forlængede sagsbehandlingen.

Den 6. november 2009 sendte advokat B den anden a conto faktura for 9 ½ times arbejde, herunder gennemgang af sagsakter vedr. fleksjob, gennemgang af modpartens skrivelser samt besvarelse heraf, diverse e-mailkorrespondance, telefonsamtale samt møde, som efter en rabat på 5.900 kr. ekskl. moms, blev afregnet til 19.000 kr. inkl. moms.

Advokat B havde herefter forligsdrøftelser med ægtefællens advokat. Den 15. november 2009 sendte hun en e-mail til klager bl.a. med oplysning om, at offentligt skifte kunne blive nødvendigt, hvis forligsdrøftelserne ikke førte til enighed med modparten. I den forbindelse oplyste advokat B om muligheden for fri proces til offentligt skifte, herunder at parterne i sidste ende alligevel kunne risikere at komme til at betale, hvis der var aktiver i boet, og hun oplyste ligeledes, at et offentligt skifte kunne komme til at tage lang tid og anbefalede derfor, at det alene skulle være en nødløsning.

I foråret 2010 stod det imidlertid klart, at det ikke var muligt at indgå forlig om bodelingen, hvorfor advokat B og klager drøftede muligheden for at få fri proces til et offentligt skifte. Ved e-mailkorrespondance af 5. og 6. maj 2010 oplyste advokat B sin klient om betydningen af fri proces, herunder oplyste hun den 5. maj 2010 bl.a. følgende:

”[...]

Jeg vil forsøge at søge om fri proces for dig til offentligt skifte.

Jeg skal gøre dig opmærksom på, at selvom du måtte opnå fri proces, vil du ikke blive fritaget for skifteafgiften som forfalder allerede efter første skiftemøde. Skifteafgiften er på 2 % af formuemassen og 1 % af den behæftede del af et aktiv. Begge ægtefæller hæfter solidarisk for skifteafgiften.

Derudover skal jeg gøre dig opmærksom på, at retspraksis er således, at retterne nogle gange kan træffe kendelse om, at en person selv skal afholde egne advokatombudsninger til det offentlige skifte, selvom der er givet fri proces. Dette ses

i retspraksis, når retterne vurderer at personer ud af egen formue har råd til at betale advokatomkostninger.

[...].”

Den 11. maj 2010 sendte advokat B en tredje faktura for 6 ½ times arbejde med sagen, som efter en rabat på 4.300 kr. ekskl. moms, blev afregnet til 12.500 kr. inkl. moms.

Advokat B søgte på vegne af klager om fri proces til offentligt skifte. Den 16. december 2010 afholdt Skifteretten i (bynavn) indledende møde vedrørende begæringen om offentligt skifte, og den 15. marts 2011 meddelte Civilstyrelsen bevilling til fri proces til offentligt skifte.

Ved e-mail af 4. april 2011 skrev advokat B følgende til klager om betydningen af fri proces:

”[...]

Den fri proces dækker alene tidsrummet fra ansøgning om fri proces, det forberedende møde i skifteretten og det offentlige skifte i skifteretten, men ikke retsafgiften på brutto 2 % af alt hvad du og [ægtefællen] ejer. Du skal være opmærksom på, at selvom du har fået fri proces, kan skifteretten når det offentlige skifte er slut, beslutte at du alligevel skal betale sagsomkostninger.

De fakturaer du er ved at afdrage på, omfatter perioden forud for det offentlige skifte (ansøgning om fri proces), og derfor bedes du venligst fortsætte den aftalte afdragsordning.

[...].”

Skifteretten i (bynavn) besluttede at udskille spørgsmålet "om boet var delt" til særskilt behandling, hvilket ikke var omfattet af fri proces til offentligt skifte, og derfor ansøgte advokat B den 25. august 2011 på vegne af klager om fri proces. Den 30. august 2011 meddelte Civilstyrelsen fri proces til særskilt behandling af spørgsmålet, og der blev berammet retsmøde i Skifteretten i (bynavn) den 6. september 2011.

Advokat B blev den 31. august 2011 fuldtidssygemeldt indtil barsel, og orienterede i en e-mail af 31. august 2011 klager herom og oplyste, at sagen var overdraget til advokat C, der ville deltage i retsmødet den 6. september 2011. Af e-mailen fremgik endvidere følgende om det planlagte sagsforløb:

”[...]

Til orientering vedhæftes kopi af brev af 30. august 2011 fra Civilstyrelsen, hvoraf fremgår, at du har fået fri proces til retsmødet på tirsdag og forberedelsen heraf. Hvis Skifteretten træffer afgørelse om, at boet er delt og sagen derfor afvises fra skifteretten, skal der ansøges om fri proces til en sag ved de civile domstole vedrørende ugyldig og urimelig bodelingsaftale, og når der gives medhold i civilretten, kan sagen tilbagegives til offentligt skifte ved skifteretten (den fri proces til offentligt skifte sættes blot i bero i mellemtiden, jf. tlfsamtale med Civilstyrelsen medio august 2011).

[...].”

Den 13. december 2011 afsagde Vestre Landsret kendelse om, at boet ikke var delt, og sagen blev hjemvist til skifteretten med henblik på offentligt skifte.

Advokat C indgav under advokat B's barsel ansøgning om fri proces ved Civilstyrelsen og udtog stævning for klager mod ægtefællen vedrørende forlodsudtagelse af 1.318.554 kr. under offentligt skifte stammende fra klagers arbejdsskadeerstatning. Sagen var anlagt efter reglerne om enkeltspørgsmål i forbindelse med offentligt skifte efter den nye skiftelov trådte i kraft den 1. marts 2012.

Den 4. juni 2012 genoptog advokat B arbejdet efter barsel.

Civilstyrelsen meddelte medio juni 2012 afslag på fri proces grundet klager og hendes nye samlevers manglende opfyldelse af de økonomiske betingelser, hvilket advokat B meddelte klager ved e-mail af 14. juni 2012. Herefter anmodede advokat B Civilstyrelsen om at genoptage sagen grundet ændrede aktuelle indkomstforhold.

I juni 2012 skulle advokat B afgive replik i sagen, og hun kontaktede forinden klager telefonisk med henblik på at indhente samtykke til at nedsætte stævningspåstanden fra 1.318.554 kr. til 580.000 kr., hvormed bevisbyrden blev lettet, og procesrisikoen blev mere end halveret, bl.a. henset til at ansøgningen om fri proces stadig ikke var færdigbehandlet. Klager gav – alene henset til procesrisikoen – sit samtykke til at nedsætte stævningspåstanden.

Grundet personlige forhold genoptog advokat B medio juli 2012 sin barsels-/forældreorlov. Advokat C varetog atter sagen, indtil hun startede på arbejde igen den 8. oktober 2012.

Civilstyrelsen meddelte ved brev af 10. oktober 2012 igen afslag på fri proces.

Den 16. oktober 2012 afgav advokat B påstandsdokument i sagen, som var berammet til hovedforhandling den 30. oktober 2012.

Den 18. oktober 2012 blev afslaget på fri proces påklaget til Procesbevillingsnævnet, og samme dag skrev advokat B bl.a. følgende til klager:

”[...]

For god ordens skyld skal jeg venligst gøre dig opmærksom på, at hvis du ikke opnår fri proces i sagen, kan du risikere, at der skal betales sagsomkostninger på et sted mellem kr. 100.000,00 og kr. 120.000,00, hvis sagen tabes, da du i givet fald både vil skulle betale mit salær, modpartens salær og Rettens sagsomkostninger.

[...].”

Retten i (bynavn) oplyste i brev af 22. oktober 2012, at den ved brev af 6. september 2012 opkrævede berammelsesafgift ikke var betalt, og at sagen bortfaldt, hvis den ikke blev betalt senest den 24. oktober 2012. Advokat B's sekretær ringede derfor den 22. oktober 2012 til klager og aftalte, at hun skulle komme ind på kontoret dagen efter og betale berammelsesafgiften.

Advokat B ringede til Procesbevillingsnævnet den 25. oktober 2012 for at få oplyst, hvornår afgørelse om fri proces kunne forventes, da sagen var berammet til hovedforhandling den 30. oktober 2012. Procesbevillingsnævnet oplyste, at sagen ville blive behandlet på nævnsmøde den 1. november 2012, dvs. dagen efter hovedforhandlingen. Advokat B orienterede klager om dette ved e-mailkorrespondance af 25.-27. oktober 2012, ligesom retten blev orienteret om at afvente dom i sagen, indtil afgørelse om fri proces fra Procesbevillingsnævnet forelå.

Sagen blev hovedforhandlet ved Retten i (bynavn) den 30. oktober 2012, og den 23. november 2012 meddelte Procesbevillingsnævnet afslag på ansøgning om fri proces.

Den 27. november 2012 afsagde Retten i (bynavn) dom, hvorved ægtefællen blev frifundet, og klager dømt til at betale sagsomkostninger fastsat efter den nedregulerede påstand i replik af 20.

juni 2012. Advokat B ringede samme dag til klager og oplyste om dommens udfald samt mulighederne for at søge om fri proces til anke.

Dommen blev sendt til klager ved e-mail af 28. november 2012 med oplysning om, at advokat B ville ringe til hende om eftermiddagen.

Den 28. november 2012 udstedte advokat B følgende faktura til klager:

”[...]

<i>Mit honorar for arbejde med bodelingssagen, herunder for udarbejdelse af flere særdeles omfattende processkrifter med bilag, gennemgang af modparts processkrifter med bilag, ansøgning om fri proces med indlevering af indlæg, møder med dig, telefonsamtaler, korrespondance samt deltagelse i retsmøder, forligsforhandlinger, forberedelse til hovedforandling og deltagelse i hovedforhandling</i>	<i>kr. 44.000,00</i>
<i>+ moms 25% heraf</i>	<i>kr. 11.000,00</i>
<i>Tilkendte omkostninger til modpart</i>	<i>kr. 55.000,00</i>
<i>Kørselsudgifter retsmøder/hovedforhandling i [bynavn]</i>	<i>kr. 949,41</i>
<i>+ moms 25% heraf</i>	<i><u>kr. 237,35</u></i>
<i>I alt</i>	<i><u>kr. 111.186,76</u></i>

[...].”

Ved fremsendelse af fakturaen blev klager anmodet om at betale senest den 11. december 2012 under henvisning til, at modparten skulle have sine sagsomkostninger senest 14 dage fra dommens afsigelse.

Advokat B har til Advokatnævnet oplyst, at hun efter gennemgang af dommen ringede til klager den 28. november 2012 om eftermiddagen og oplyste, at sagsomkostningerne ved en ankesag som minimum ville udgøre det samme som ved byretten. Hertil oplyste klager, at hun alene havde mulighed for at anke dommen, hvis hun blev meddelt fri proces.

Advokat B drøftede dommen med advokat C, som skulle føre en eventuel ankesag, da advokat B ikke havde møderet for landsretten. Efter et par dage blev klager oplyst om, at advokat C var enig i, at byrettens dom ikke var i overensstemmelse med retspraksis, og at han havde bekræftet at ville føre ankesagen, hvis der blev meddelt fri proces.

Den 6. december 2012 ansøgte advokat B Civilstyrelsen om fri proces til anke, og bad samtidig om hastebehandling af sagen, henset til at ankefristen udløb tirsdag den 25. december 2012, og klager alene havde mulighed for at anke, hvis hun blev meddelt fri proces.

Torsdag den 20. december 2012 modtog advokat B Civilstyrelsens afgørelse, hvorved der blev givet afslag på fri proces, hvilket klager kl. 11.01 blev orienteret om pr. e-mail. Hun blev bedt om at bekræfte, at hun ikke ønskede at anke byrettens dom. Advokat B skrev således bl.a. følgende til klager:

”[...]

*Du har tidligere oplyst mig, at du alene ønsker at anke Retten i [bynavn]’s dom, hvis du opnår fri proces. **Du bedes derfor venligst bekræfte, at du ikke ønsker at anke Retten i [bynavn]’s dom af 27. november 2012.***

Hvis du ikke har mulighed for at anke byrettens dom uden fri proces, vil jeg for god ordens skyld oplyse, at du ikke vil blive faktureret for mit tidsforbrug efter byrettens dom med mindre sagen ankes.

Hvis du ønsker at anke dommen uden fri proces, må du påregne sagsomkostninger på mellem 150.000-200.000 kr.

Jeg vil ringe dig op i eftermiddag, således vi kan drøfte sagen.

[...]”.

Klager besvarede kl. 11.08 e-mailen og oplyste, at hun alligevel ønskede at anke, og hun bad advokat B om at ringe.

Inden for en time efter denne mail ringede klager flere gange til advokat B’s kontor, hvor hun talte med en sekretær, da advokat B først var optaget på telefonen og derefter til møde ude af huset. Sekretæren oplyste herom, samt at indklagede som aftalt ville ringe til klager samme eftermiddag. Klager ønskede imidlertid et personligt møde med advokat B. Hendes sekretær oplyste klager om, at advokat B ikke havde tid til både at afholde et møde og udarbejde ankestævning.

Klager blev endvidere af advokat B's sekretær oplyst om, at hvis hun ønskede at anke sagen, måtte hun samme dag indbetale retsafgift på 7.110 kr., berammelsesafgift på 7.110 kr., som skulle vedlægges ankestævningen til landsretten, samt et depositum på 10.000 kr.

Advokat B forsøgte forgæves at ringe til klager den 20. december 2012 om eftermiddagen som aftalt og efterlod besked på hendes telefonsvarer ca. kl. 12.45. Klager forsøgte ligeledes forgæves at kontakte advokat B.

Advokat B kontaktede advokat C, som ikke var på kontoret den 20. december 2012. Efter at være blevet orienteret om afslaget på fri proces samt ankefristens snarlige udløb, og at det ikke havde været muligt at drøfte sagen med klager, oplyste advokat C, at han ville tilbyde at føre ankesagen uden honorar. Advokat B udarbejdede derefter udkast til ankestævning.

Samme eftermiddag sendte klager en e-mail til advokat C, hvori hun klagede over advokat B's sagsbehandling. Advokat C overtog herefter sagen fra advokat B.

Parternes påstande og anbringender:

Klager:

Klager har påstået, at Advokatfirma A's salær skal nedsættes, og har til støtte herfor særligt gjort gældende, at hun den 27. februar 2009 modtog en prisoplysning på mellem 30.000-50.000 kr., hvilket hun finder er et rimeligt salær.

Indklagede:

Advokatfirma A har påstået godkendelse af salæret og har til støtte herfor særligt anført, at ordrebekræftelsen af 27. februar 2009 var retvisende, idet ordrebekræftelsen ikke omfattede retssagerne. Derimod har advokat B løbende oplyst om omkostningerne forbundet hermed, herunder om betydningen af offentligt skifte og procesrisiko ved fri proces under offentligt skifte.

Advokatnævnets behandling:

Sagen har været behandlet på et møde i Advokatnævnet med deltagelse af 3 medlemmer.

Nævnets afgørelse og begrundelse:

Efter retsplejelovens § 126, stk. 2, må en advokat ikke kræve højere salær for sit arbejde, end hvad der kan anses for rimeligt.

Det opkrævede salær skal ses i forhold til bl.a. sagens betydning og værdi for klienten, sagens udfald, arten og omfanget af det arbejde, advokaten har udført, og det med sagen forbundne ansvar.

Indledningsvis bemærker Advokatnævnet, at klager i sin klage har anført, at hun klager over Advokatfirma A's salær på henholdsvis 5.910 kr., 8.050 kr. og 111.186,76 kr. Advokatnævnet må imidlertid efter sagens oplysninger lægge til grund, at det er salæret i sin helhed, der er klaget over.

Advokat B fakturerede klager 35.625 kr. inkl. moms – ved 3 fakturaer af henholdsvis 21. april 2009, 6. november 2009 og 11. maj 2010 – for 15 måneders arbejde med bodelingssagen. For arbejdet med retssagerne er der ved faktura af 28. november 2012 opkrævet 56.187 kr. inkl. moms i salær. Betaling af henholdsvis 5.910 kr. og 8.050 kr. er betaling af retsafgift, som ikke er omfattet af Advokatnævnets kompetence.

Det samlede salær udgør herefter 91.812 kr. inkl. moms.

Advokat B oplyste ved opdragets etablering, at sagen ville blive afregnet med udgangspunkt i medgået tid. Advokatnævnet finder herefter, at oplysningen i ordrebekræftelsen af 27. februar 2009 om, at en bodelingssag typisk koster 30.000-50.000 kr., som blev meddelt til orientering, ikke udgør et begrundet overslag med de deraf følgende konsekvenser og pligter for Advokatfirma A, som således ikke efterfølgende var forpligtet til at give oplysning om, at salæret ville overstige beløbet. Advokat B oplyste imidlertid løbende om de udgifter, der var forbundet med sagen.

På baggrund af det i sagen oplyste om sagens omfang og kompleksitet finder Advokatnævnet, at det opkrævede salær ikke er urimeligt, jf. retsplejelovens § 126, stk. 2, og Advokatnævnet godkender derfor salæret.

Herefter bestemmes:

Advokat Advokatfirma A' salær på 91.812 kr. inkl. moms godkendes.

På nævnets vegne

Jørgen Lougart